

TÜRKİYE - SUUDİ ARABİSTAN

Kaşıkçı ile ilgili BM Soruşturması İsteyin

Gazetecileri Koruma Komitesi, İnsan Hakları İzleme Örgütü (Human Rights Watch), Uluslararası Af Örgütü ve Sınır Tanımayan Gazeteciler (RSF), bugün yayınladıkları ortak bir açıklamada, tanınmış Suudi gazeteci Cemal Kaşıkçı'nın muhtemel yargısız infazı vakasında, Türkiye'nin BM Genel Sekreteri Antonio Guterres'den bir Birleşmiş Milletler soruşturması başlatmasını acilen istemesi gerektiğini belirttiler.

Soruşturma Cemal Kaşıkçı'nın zorla kaybedilmesi ve muhtemelen öldürülmesi vakasında, Suudi Arabistan'ın oynadığı role ilişkin olguları belirlemek amacıyla yürütülmeli. Soruşturma vakayla ilgili her türlü operasyonun emrinin verilmesinde, planlanmasında ve icrasında sorumluluğu olan herkesin belirlenmesi hedefini gütmeli.

Gazetecileri Koruma Komitesi Direktör Yardımcısı Robert Mahoney, "Türkiye, zamanında, güvenilir ve şeffaf bir soruşturma yürütmek için BM'nin desteğini almalı," dedi ve ekledi: "Suudi Arabistan'ın olayı örtbas etmesine, ya da başka hükümetlerin, Riyad'la karlı iş ve ticaret bağlarını muhafaza etmek amacıyla, meseleyi sümen altı etme çabalarına karşı en iyi teminat Birleşmiş Milletlerin sürece katılmasıdır."

BM soruşturma ekibi tarafından toplanan kanıtlar, ileride açılacak davalarda kullanılmak üzere muhafaza edilmelidir. Soruşturma ekibine, ihtiyaç duydukları her yere seyahat etme ve potansiyel tanık ve şüphelilerle, hiç bir müdahaleye tabi olmaksızın, özgürce görüşebilme yetkisi tanınmalıdır. Ekip, ayrıca, olaya karıştığına ilişkin inanılır ve hukuken kabul edilebilir aleyhte delillerin bulunduğu herkes hakkında dava açılmasını mümkün kılacak yollar ile ilgili olarak da tavsiyede bulunmalıdır.

Kaşıkçı 2 Ekim 2018 günü İstanbul'daki Suudi konsolosluğuna girmiş, daha sonra kendisinden haber alınamamıştı. Suudi Arabistan, Kaşıkçı'nın kaybolması olayına karıştığını inkar ederek, Kaşıkçı'nın gelişinden kısa bir süre sonra konsolosluktan ayrıldığını iddia etmiş, ancak bu iddiasını ispat edecek herhangi bir kanıt sunmamıştı.

Suudi yetkililer Muhammed bin Salman'ın 2017 Haziranında veliht prens olmasının ardından, ülkedeki muhalif seslere yönelik baskılarını tırmandırdılar. Bu tırmanışa, insan haklarının korunması ve savunulması yönünde barışçıl ifadeler de dahil olmak üzere, muhalefetin sistematik bir şekilde sindirilmesi damga vurdu. Aralarında din adamlarının, gazetecilerin, akademisyenlerin de bulunduğu insan hakları savunucularının ve muhalif seslerin neredeyse tamamı, son dönemdeki tutuklamalarda hedef alındılar.

Kaşıkçı'nın kaybedilmesi öncesinde, yolsuzluk, kadın hakları ve benzeri duyarlı konularda haber yapan gazeteciler, bir yıl boyunca tutuklamaların hedefindeydi. Gazetecileri Koruma Komitesi'nin [araştırmasına göre](#) bunların bir çoğu kendilerine herhangi bir suç isnat edilmeksizin, nerede olduğu açıklanmayan yerlerde tutuluyorlar.

Aralarında tanınmış insan hakları savunucuları Loujain el Hathloul, İman El-Nafian ve Azize el Yusuf'unda bulunduğu tanınmış kadın hakları savunucuları keyfi olarak gözaltına altına alınarak, kendilerine herhangi bir suç isnat edilmeksizin, aylarca hapiste tutuldular. Bu kadın aktivistler ve onlar gibi çok sayıda insan, terörle mücadele mahkemesinde görülecek adil olmayan davaların ardından, ifade, örgütlenme veya toplanma haklarını kullandıkları için uzun hapis cezaları veya ölüm cezası alabilirler.

Türkiyeli yetkililer Kaşıkçı'nın kaybolduğu 2 Ekim günü bir ceza soruşturması başlattıklarını açıkladılar. Bu soruşturma kapsamında 15 Ekim günü Suudi Arabistan konsolosluğunda olay yeri inceleme ekipleri bir araştırma yürüttüler. Soruşturmada elde edilen bilgiler medyaya sızdırılarak

paylaşıldı. Bunların arasında Kaşıkçı'nın konsoloslukta öldürüldüğünü kanıtlayan ses ve görüntü kayıtlarının bulunduğuna yönelik iddialar da var.

15 Ekim günü Suudi Arabistan kralı savcılığa Kaşıkçı'nın kaybolması vakasını soruşturma talimatı verdi. Suudi yetkililerin Kaşıkçı'nın zorla kaybedilmesi olayına Suudi yetkililerin karışmış olmasının muhtemel olduğu ve Suudi Arabistan'ın ceza hukuku sisteminin bağımsız olmadığı hususları göz önüne alındığında, Suudi yetkililer tarafından yürütülecek herhangi bir soruşturmanın tarafsızlığı kuşkulu olacaktır.

Kaşıkçı'nın Türkiye vatandaşı olan nişanlısı, medyaya, Kaşıkçı'nın Suudi Arabistan konsolosluğuna 2 Ekim günü öğleden sonra, evlenmeleri için gerekli belgeleri almak için gittiğini, telefonlarını kendisine bıraktığını ve iki saat içinde geri dönmemesi halinde, durumu yetkililere bildirmesini söylediğini anlattı. Bu Kaşıkçı'nın nişanlısının Kaşıkçı'yı son görüşü oldu. Türkiyeli yetkililer Kaşıkçı'nın konsoloslukta Suudi görevliler tarafından öldürüldüğüne ve parçalara ayrıldığına inanıyorlar.

Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütünün Genel Sekreteri Christophe Deloire "Gerçeğin ortaya çıkartılması ve Cemal Kaşıkçı vakasında adaletin tecelli etmesi için, bağımsız ve tarafsız bir soruşturmanın ne kadar elzem olduğu, bununla daha da açık bir hal alıyor," dedi. Deloire, "eğer BM gazetecilere karşı işlenen suçlarda cezasızlıkla savaşmak konusunda gerçekten de seferber olmuş durumdaysa, en azından son yıllarda görülmüş en şoke edici ve uç vakalardan birine ilişkin bu soruşturmayı üstlenerek, tam anlamıyla faaliyete geçmelidir," şeklinde konuştu.

Bu tür bir BM soruşturmasına ilişkin bir emsal de var. 2008 yılında Pakistan, dönemin Genel Sekreteri Ban Ki-moon'dan eski başbakan Benazir Butto suikastını araştırmak için bir soruşturma başlatmasını istemişti. Soruşturma sonucunda, soruşturma ekibinin Pakistanlı yetkililerin [Butto cinayetine ilişkin olayları örtbas etme çabası](#) olarak tanımladıkları bir bulgu ortaya çıkmıştı.

Kaşıkçı'nın zorla kaybedilmesi ve muhtemelen öldürülmesi vakasına yönelik araştırma derhal başlamalı ve kapsamlı, titiz, tarafsız ve bağımsız olmalıdır. Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Guterres, soruşturma ekibinin başına, uluslararası soruşturmalarda geniş deneyim sahibi, üst düzey bir ceza soruşturmacısını atamalıdır. Soruşturma tamamlandıktan sonra, Genel Sekreter, kamuoyunun erişimine açık, genel bulguları ve sonrasında yapılması gerekenlere ilişkin tavsiyelerini paylaştığı bir rapor yayınlamalıdır.

İnsan Hakları İzleme Örgütü BM direktörü Louis Charbonneau "Cemal Kaşıkçı'nın ailesinin ve dünya kamuoyunun onun akıbetine ilişkin gerçekleri öğrenmeye hakları var" dedi ve ekledi: "Kısmi açıklamalar ve olaya karışmış olduğundan kuşkulanan Suudi Arabistan'ın tek yanlı olarak yürüteceği bir soruşturma artık yeterli olmaktan çok uzak. Kaşıkçı'nın zorla kaybedilmesini tezgahlayanları ortaya çıkartmak ve onlardan hesap sormak için gerekli güvenilirliğe, inanılabilirliğe ve bağımsızlığa sahip tek kurum BM'dir."

BM soruşturmasının Kaşıkçı'nın akıbetinin ne olduğunu belirlemek için gerekli tüm desteğe ve erişim olanaklarına sahip olabilmesi için, Türkiye, Suudi Arabistan ve BM üyesi diğer tüm devletler tam bir işbirliği yapmalıdır. Suudi Arabistan, soruşturmayı mümkün kılmak amacıyla, 1963 tarihli Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Sözleşmesi gibi anlaşmalarla tanınmış, vakayla ilgili binaların ve görevlilerin ihlal edilemezliği veya dokunulmazlığı gibi diplomatik korumalarından derhal feragat etmelidir. BM insan hakları yüksek komiseri Michelle Bachelet söz konusu bu korumalardan bu vakada feragat edilmesi çağrısında bulundu.

Türkiye, Kaşıkçı'nın Suudi Konsolosluğunda öldürülmesine ilişkin ses ve görüntü kayıtları da dahil olmak üzere, elindeki tüm delilleri devretmelidir, ki Türkiyeli görevliler söz konusu kayıtların var olduğuna ilişkin iddialarını medyaya sık sık tekrarladılar. Suudi Arabistan'ın Kaşıkçı'nın zorla kaybedilmesinde herhangi bir dahli olduğunu toptan red ve inkar ettiği göz önüne alındığında, Türkiye ile Suudi Arabistan'ın, cinayeti soruşturmak için yeni oluşturdukları ortak çalışma grubunun ilerleme kaydetmesi mümkün olmayacaktır.

Uluslararası Af Örgütü New York ofisi başkanı Sherine Tadros, “Kaşıkçı'nın akıbetinde hiç bir dahli yoksa, gerçekte ne olduğunun tarafsız bir BM soruşturmasıyla ortaya çıkartılması en çok Suudi Arabistan'a fayda sağlar,” dedi ve ekledi: “Güvenilir ve inanılır bir BM soruşturması yürütülmeyecek olursa, Suudi Arabistan liderleri Kaşıkçı'nın kaybolmasını açıklamak için ne derlerse desinler, Suudi Arabistan'ın üzerindeki kuşku bulutları asla dağılmayacaktır.”

Cemal Kaşıkçı, aralarında Okaz ve Saudi Gazette'nin de bulunduğu, Suudi Arabistan merkezli Arapça ve İngilizce yayınlanan çok sayıda gazetede çalışmış, tanınmış bir Suudi gazetecidir ve Suudi El Vatan gazetesinde iki defa da genel yayın yönetmenliği yapmıştır. Suudi yetkililer, Kaşıkçı'nın 2016 Aralık'ında, Washington'da düzenlenen bir toplantıda, başkan olarak seçilmiş olan Trump'u eleştirmesi üzerine, Kaşıkçı'yı alenen kınamışlardı. Kaşıkçı 2017 Haziran'ında Suudi Arabistan'dan kaçmış ve Washington Post'da düzenli bir köşe yazmaya başlamıştı.

Daha fazla bilgi için:

- İnsan Hakları İzleme Örgütü için, New York'da Louis Charbonneau (İngilizce, Almanca, Çek dili): +1-646-591-5178; veya charbol@hrw.org. Twitter: @loucharbon
- Uluslararası Af Örgütü için, New York'da Sherine Tadros (İngilizce): +1-929-339-9523; veya sherine.tadros@amnesty.org; Twitter: @SherineT
- Sınır Tanımayan Gazeteciler İçin, Washington'da Margaux Ewen (İngilizce, Fransızca): +1-202-204-5548; veya mewen@rsf.org. Twitter: @margauxewen
- Gazetecileri Koruma Komitesi için, Kerry Paterson, (İngilizce, Fransızca): +1-212-300-9031; press@cpj.org. Twitter: @pressfreedom